

Az Erdőművelési Szakosztály tanulmányútja Csehországban

2004. május 27-29. között az OEE Erdőművelési Szakosztálya szervezésében 44 fő vett részt a csehországi Krtynében a brnoi Mendel Mezőgazdasági és Erdészeti Egyetem Masaryk Tanulmányi Erdőgazdaság területén tartott tanulmányúton. Ezt a 10 406 hektáron tevékenykedő gazdaságot 1923-ban hozták létre, először csak az erdőmérnök-hallgatók, később az erdő-és faiparimérnök-hallgatók gyakorlati oktatásának támogatására, s azóta is folyamatosan ezt a célt szolgálja. Emellett sokféle tevékenységgel teszik gazdaságossá működésüket (LKT csuklós közelítő traktorok fejlesztése, LARIX kötélpályák fejlesztése és gyártása, TPF erdőművelő adapterek fejlesztése és gyártása, csemete termelés értékesítésre, faipari termékek gyártása, benzinkút üzemeltetése stb.).

Megérkezésünkkor *Pavla Smardová* kolléganő segítségével csodáltk meg Brno (Brünn) néhány nevezetességét: kapucinusok kriptája, Szent Jakab székesegyház, Spilberg vára, történelmi sörözők.

Vendéglátásunkat *Pavel Mauer*, a gazdaság igazgatóhelyettese szervezte. Nemcsak igényes szakmai programunkat biztosította, de gazdag információval látott el bennünket (térkép, a gazdaság tevékenységét ismertető kiadvány, magas szintű szakvezetés). *Jiri Tublár* a bükkgazdálkodást tudományos igényességgel mutatta be száralóvágás középidejében lévő és törzskiválasztó gyéritési korú állományokban. Bükköseikben 80-100 éves kor körül indul az első bontás. Az átlagos felújítási időszak 40 év, elsőként csak a böhöncös egyedeket termelik ki. Az álgesztetés nagy gond, a legkorábbi végvágás 110 év körül történik. Elsőként a további fenntartásra alkalmatlan egyedeket veszik ki, majd bővítik a hálózatot. A későbbiekben a kis csoportokban megjelenő újulat feletti bontásokat keskeny pásztákká alakítják (pásztás száraló-vágás). Így kezdetben csupán 10 méter széles pászták nyílnak az állományban. Az újulat úgy lesz jó minőségű, hogy a fényt nagyon óvatosan engedik az állományba. A fiatalosokban, sűrűségekben 20-25 méterenként ápolóövsvényt vágnak, s az ápolások során a kimagasló, böhöncösödésre hajlamos egyedeket előszeretettel veszik ki a későbbi egyenletes, jó adottságú állomány létrehozása érdekében. A térbeli rend kialakításában nem az égtájakhoz igazodnak, hanem a terepalakulatok töltenek be döntő szere-

Csoportkép az arboretumban

pet. A zárványként fennmaradó sapkák és a hagyásfák nem jellemzőek. A nehezen felújuló foltokba vörösfenyő-csemetét ültetnek, amelynek helyességét a természetvédelmi szakemberek náluk is vitatják.

A megtekintett törzskiválasztó gyéritési korú bükkállományban a belenyúlás célja a minőségi törzsek kiválasztása. A gyérités után is kétszintű marad az állomány. Az alsó szint feladata az árnyalás, valamint a felső szinthez tartalék állomány képzése.

Elegyetlen lucfenyves és lucos-bükkös megtekintése után lucfenyő-jegenyefenyő száralóerdőt tanulmányoztunk, melyben az elegyarány LF 40 %, JF 30 %, B 30 % volt. Összesen 160 hektár száraló jellegű erdővel rendelkeznek, ebből hetven hektár már erősen tagolt, megjelenésében is jól megközelíti a száralóerdőt. Nem ideálisak a száraláshoz a feltételek, mivel kevés a csapadék (<600 mm), az ideális 1000 mm feletti lenne. Hatvan éve szálnak már, harminc éve mérik a 8 cm feletti összes fatérfogatot. *Itt bangzott el az a gondolat: hogy minden erdősznek kellene egy kis száraló erdő a természethez való visszataláláshoz.* Korábban a növedék 10 m³/ha volt, az utolsó, 2003-as adatok szerint most visszaesett 7 m³/ha-ra. Az alsó szint 1-60 éves, a felső 130, a kettő közötti korosztály hiányzik. A fenyőújulat jó minőségű, a bükk viszont kevésbé, elágazó, böhöncösödő. A lombfajok esetében (bükk, tölgy) a csoportos száralás a megfelelő módszer, mivel sokkal jobb minőségű egyedeket eredményez

A mérések tapasztalata, hogy folyama-

tosan termelni kell, mert különben visszaesik a növedék. Tízévente térnek vissza és kitermelik a növedéket, amely 70-80 m³/10 év. Rövid választékban termelnek, 50 méterenként kijelölt közelítő nyomokon viszik ki a faanyagot az erdőből. A közelítés módszere: LKT-val, csörlővel vonszolva. A termelés során a felső szintből a nagy fákat veszik ki és a beteg sérült fákat. Az ápolás során a sérült fák, újulat visszavágása, bükk-böhöncök kivétele történik meg. A jegenyefenyő-újulatot a vad ellen védeni kell.

Ezután kötélpályás termelés utáni erdőképet tekintettünk meg. Háromféle kötélpályával rendelkeznek, ezeket fejlesztik is és gyártják is. Eredményes, újulat-kímélő közelítési mód, de nagyon drága. Az állam dotálja a kötélpályás termelés költségeit: 2,5 EUR/m³ mértékben, az összköltség 15-20 EUR/m³.

Egyéb fontos tudnivalók:

A fakitermelést, fakereskedelmet az állami erdőgazdaságok nagy részében az erdőkezelőtől elkülönülten másik részvénytársaság végzi. Ez a tevékenység a Tanulmányi Erdőgazdaságnál egy kézben van. A tarvágás kiterjedése legfeljebb egy hektár lehet, a természetes felújítóvágás végvágására nincs területi korlát. Csehország jól működő pályázatos támogatási rendszerrel rendelkezik. Az erdőstések befejezési határideje egységesen hét év. Járulék-befizetési kötelezettség nincs. Csak ötven hektár feletti erdőgazdálkodónak kell üzemtervet készíttetnie. Az erdészeti hatóság elsősorban a támogatott

munkákat ellenőrzi. A természetes felújítások után olyan mértékű állami támogatást kapnak, amely nagyrészt fedezi a költségeket.

Az eredményes erdőgazdálkodás (erdőfelújítás) titka

Saját kézben van a vadászati jog. Kerítést nem kell építeni, szükség esetén egyéni védelmet alkalmaznak. A vadgazdálkodásban hét év alatt radikális vadlétszámcsökkenést hajtottak végre.

A tízezer hektáros vadászterületen körülbelül 40 db szarvas, 60 db őz és 300 db muflon él, utóbbi okozza a legnagyobb gondot. Jelentős a vaddisznó-

állomány. Az éves kilövés: 20 szarvas, 30 őz, 45 muflon, 400-500 db vaddisznó. Fácánkerttel és vadaskerttel is rendelkeznek. A vadászati tevékenységet nem értékesítik, hanem reprezentációra és lobbitevékenységre használják fel a vadászati lehetőséget. A túlszaporodott vaddisznóállomány miatt a személyzet hente két alkalommal kötelező vaddisznó-vadászatot tart.

Erdei közjólét

Példamutató módon segíti a Tanulmányi Erdőgazdaság a szomszédos nagyváros, Brünn rekreációs igényeit, igazi „városi erdőként” működteti a gondjaira bízott erdőket. Erdei emlékhelyekkel (több

mint hetven van belőlük), séta- és turistautakkal berendezettek. A Krtiny arborétumukban minden északabbra lakó ember törekvése szerint nagy igyekezettel telepítik és gondozzák a délebbi, melegkedvelő növényeket. Az egyik itteni erdész emlékművön más nagy, erdőművelők társaságában Róth Gyula professzor magyarul írt mondatát is olvashatjuk: „Az erdő zúgása örök, mint a tenger morajlása”

Utazásunkat a helyi vendéglátók kedvessége mellett *Boda Zoltán* kolléga (Pilis Parkerdő Rt. Budapesti Erdészeti) gondos előkészítő munkája és tolmácsolása segítette.

Bakó Csaba, Bús Mária

Visszaemlékezés

Az 1956-os forradalom leverését követően kerültem Franciaországba. Mint praktizáló erdőmérnök, 1967 végén tértem vissza az anyaországba egy hétéves szaharai kiküldetés után. Sivatagi kísérleti fásítást végeztem, melynek tapasztalata után először a francia Erdészeti Kísérleti Központba kerültem, ahol kineveztek Avignonba a helyi kísérleti állomás vezetőjének. Itt született meg a gondolat a közös magyar-francia erdészeti kapcsolatok valóra váltásáról, hogy kölcsönösen tanulmányozhassuk egymás országainak erdeit, termőhelyi adottságait, az elért eredményeket és a lehetséges perspektívát. Visszaemlékezésemben csak a francia fogadókészséget és tanulmányutakat sorolom.

Az 1989-es rendszerváltozás előtt csak ritkán érkezett néhány erdész az oktatás és a kutatás vonaláról, ha jól emlékszem, mindösszesen nyolcan voltak. A 90-es évek után megindult a magyar erdészek látogatásának dandárja, és az idők folyamán több mint félszáz kolléga érkezett a francia erdők tanulmányozására. A legnépesebb delegáció Kecskemétről jött, mintegy tizenhét fővel, a KEFAG Rt. vezérigazgatójának vezetésével. De járt kint az Erdészeti Hivatal vezetője, az Országos Erdészeti Egyesület akkori főtitkára, az Erdészeti Lapok főszerkesztője, az ÁPV Rt. erdészeti portfóliójának vezetője, az Egererdő Rt. jogelődjének vezérigazgatója, a Soproni Egyetem oktatói és hallgatói közül jó néhányan, az ERTI budapesti központjából és sárvári kirendeltségéből is szép számmal szerepelnek a listán. De itt kell megemlítenem a HM Kaszói Erdőgazdaságának egy csoport-

ját, FVM főelőadót, a Veszprémi Erdőfelügyelőség akkori vezetőjét, a Szeniorok Tanácsának elnökét az Erdészeti Egyesület keretében, valamint a Magánerdő-tulajdonosok küldöttjét.

A nagy-nagy szeretettel és alapos-sággal szervezett tanulmányutak jelentős része Provence-ban zajlott le, de elmentünk a Pireneusokba, a Feketehegységbe, a Francia-középhegység alsó részébe is. Bejártuk a francia erdők nagy részét a párizsi medencétől a Jura és Vogéz hegyeken, az Alpokon keresztül egészen Marseilles-ig. Provence tartományban különösen a Mont-Ventoux hatalmas, 2000 méter magas hegy-ségén tanulmányoztuk a cédruserdősítéseket, a kopárok fásítását. A központi téma mindenhol az atlaszcédrus sikeres telepítése volt, melyet követett a szarvasgomba – mint jövedelemforrás – jelentősége. A Rhône folyó vidékén a faanyagát tekintve értéktelen, hatalmas

kiterjedésű, örökzöld tölgyesek átalakítását cédrusültetvényekké. Gazdasági szempontból a cédruserdősítések minden várakozást felülmúltak. Ezt jól mutatja, hogy Dél-Franciaországban több mint 30 000 hektár cédruserdősítés zöldell.

A magyar kollégákkal eltöltött napok vidám hangulata, komoly szakmaisága, az otthon üzenete ma is sokszor felelevenedik emlékeimben. Most is – túl egy súlyos műtéten, és a vele járó sugár- és gyógyszeres kezelésektől legyengülten – ezek a gondolatok és emlékek vidítanak.

Kertemben egy háromszáz éves olajfa alatt pihenek, ahonnan az egyik oldalon a kék tengerre, a másik oldalon a Nizza város fölött magasodó hegyekre és az azt borító erdőkre látok. Fülemben csengenek a soproni diáknóták, és csak most tudom igazán, hogy „szép idő volt, jó idő volt, kár, hogy elmúlt, jaj, de kár.”

Dr. Tóth János

nyugalmazott erdészeti kutató,
Nizza, Dél-Franciaország

